

Exempelsamling på skador i arkiv

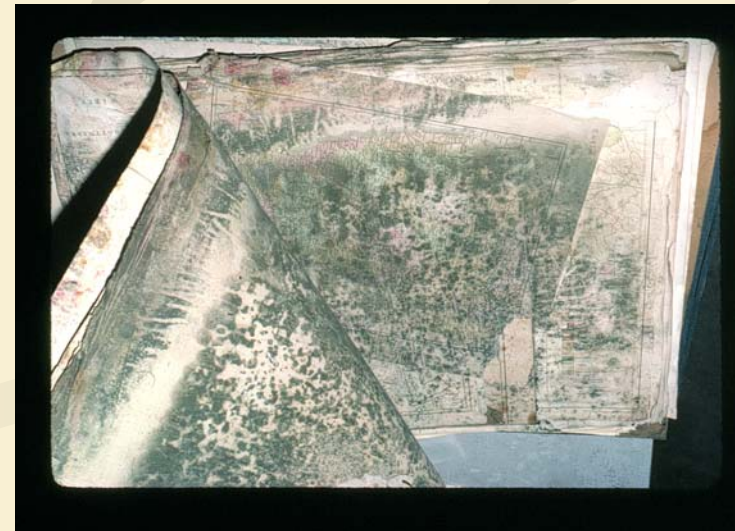
Riksarkivets författningssamling

Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd
om planering, utförande och drift av
arkivlokaler

Fukt- och mögelskador

RA-FS 1997:3 kapitel 6, 9 och 11

- Kan orsakas av lokaler som har för hög luftfuktighet och temperatur. Eller att lokalen har otillräckligt skydd mot vattenläckage

Fukt- och mögelskador

RA-FS 1997:3 kapitel 6, 9 och 11

- Rostfläckar från gem och klamrar, uppträder snabbt vid för hög luftfuktighet

Fukt- och mögelskador

RA-FS 1997:3 kapitel 6, 9 och 11

- Papper/böcker måste torkas snabbt efter en vattenskada annars växer mögel till sig

Smuts

RA-FS 1997:3 kapitel 6, 7 § och 9 §

- Damm/smutspartiklar innehåller mögelsporer och är bärare av luftföroreningar

Brandskador

RA-FS 1997:3 kapitel 10

- Äldre brandkatastrofer och nyare bränder i lokaler med otillräckligt brandskydd. Inte ovanligt att brandskadan är kombinerad med fuktskador.

Revor, veck och kantskador

Vikskador

Bladderskador

Rullskador

- Revor, veck och kantskador är oftast resultatet av mekanisk förslitning av objekten. Även ett objekt som förvaras i en box eller omslag i felaktig storlek får dessa skador, samma sak när pärmar inte skyddar bokinlagans sidor. Ritningar och kartor utförda på underlag i dålig kvalitet får lätt dessa skador

Revor, veck och kantskador

- Bokpärmarna skyddar inte bokens blad och de utskjutande kanterna skadas. Kan även uppstå pga. olika storlek på de i boken ingående bladen

- Fel storlek på arkivboxar skadar papperet

Revor, veck och kantskador

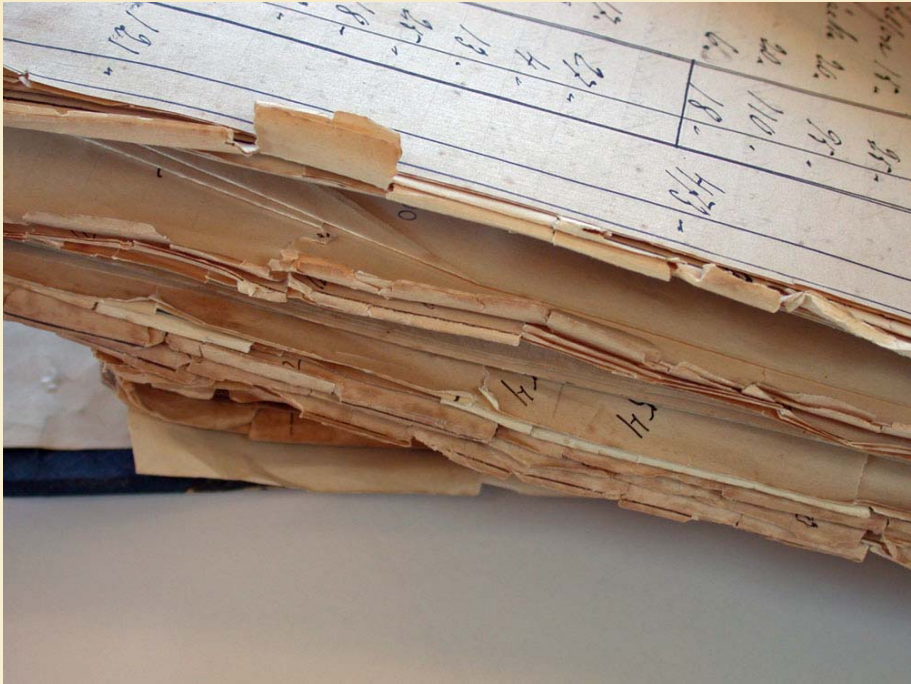
- Kartor och ritningar går sönder i vikningarna vid upprepad användning
- Vikningar i böcker sk. hundöron

Revor, veck och kantskador

- Kartor och ritningar som förvaras rullade får till slut bristningar och revor i papperet när de ofta rullas upp och ihop

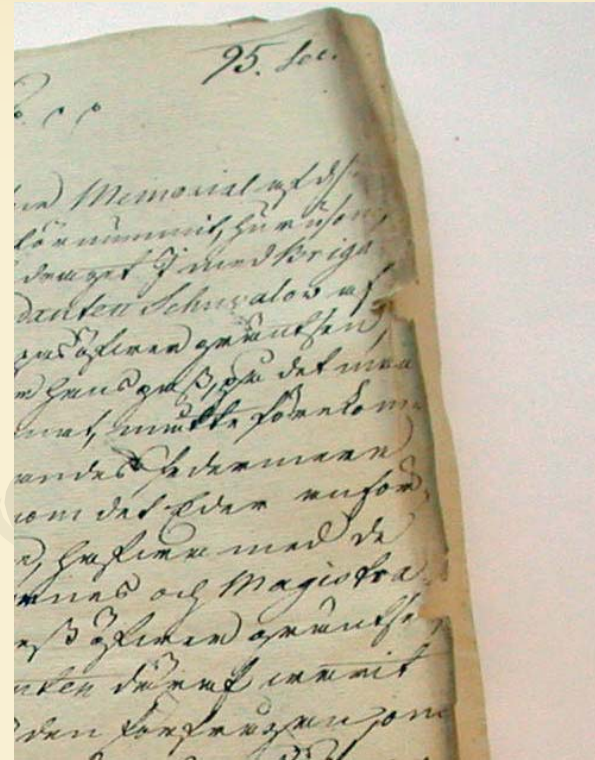
Revor, veck och kantskador

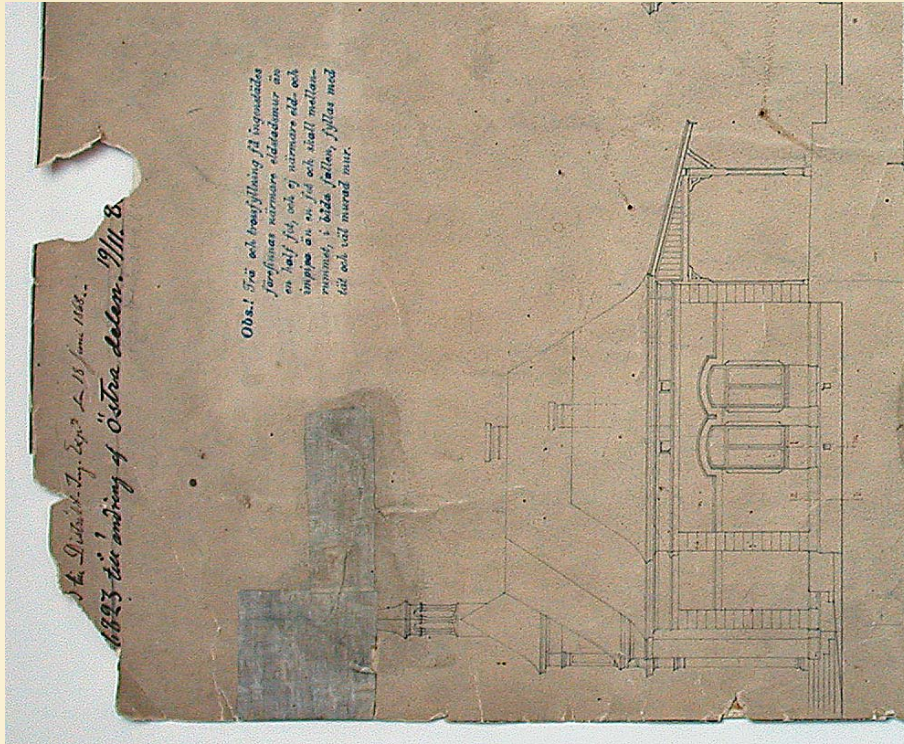
- Högre risk för kantskador på handlingar av papper i dålig kvalité

Revor, veck och kantskador

- Högre risk för kantskador på blad som sticker utanför pärmar och omslag

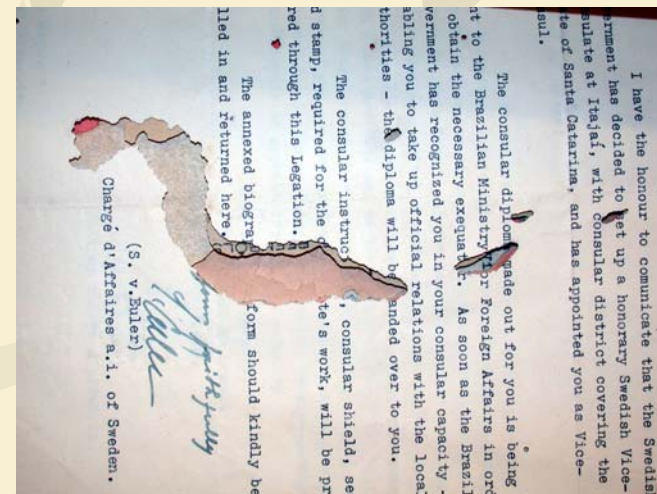
Revor, veck och kantskador

- Högre risk för kantskador på kartor och ritningar som är utförda på ett underlag i dålig kvalité

Hål, förlust

- Orsaker till dessa skador kan bl.a. vara frätning av bläck och färg, skadedjursangrepp eller annat

Hål, förlust

Skadedjursangrepp

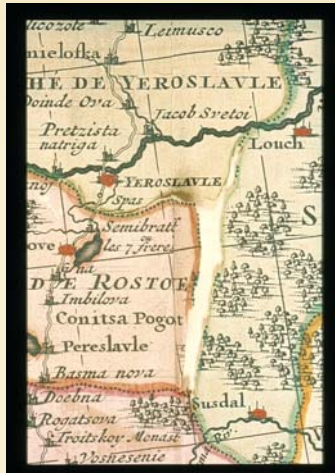
Hål, förlust

Frätskador

- Järngallusbläck ger en oxidativ nedbrytning av papperet

Hål, förlust

Frätskador

- Gröna färger innehåller kopparpigment och kan leda till missfärgningar och nedbrytning av underlaget
- Bläckfrätning på vattenskadat pergament

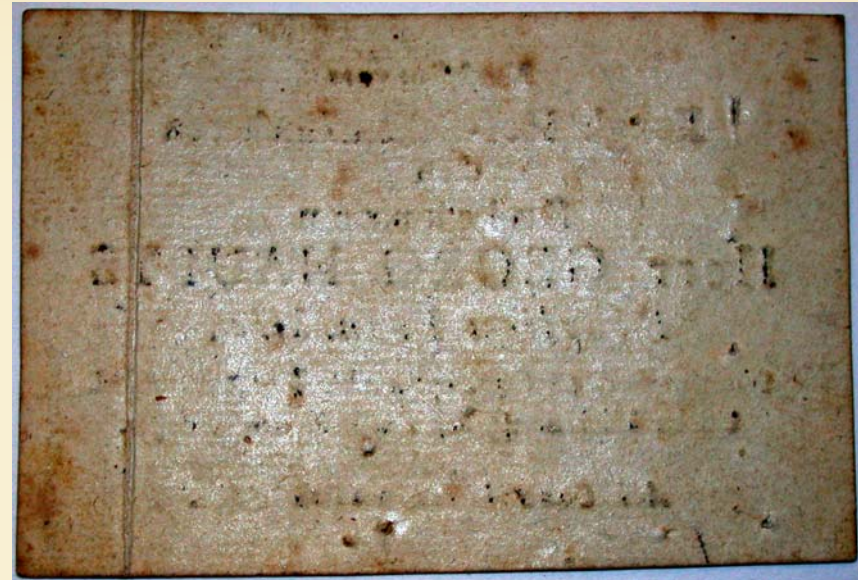
Fläckar

- Fingeravtryck har orsakat urblekning av silver på negativet

Fläckar

- Foxing en typ av fläckar, små, runda och brunaktiga. Orsakas av metallpartiklar i papperet och/eller mikroorganismer.

Missfärgningar

- Missfärgningar från tejp
- Rostfläckar från gem och klamrar, bildas snabbt vid för hög luftfuktighet

Missfärgningar

- Papper i dålig kvalitet gulnar och blir sprött, processen går fortare om objektet utsätts för ljus

- Skada uppkommen genom slarv i det här fallet utspillt kaffe

Missfärgningar

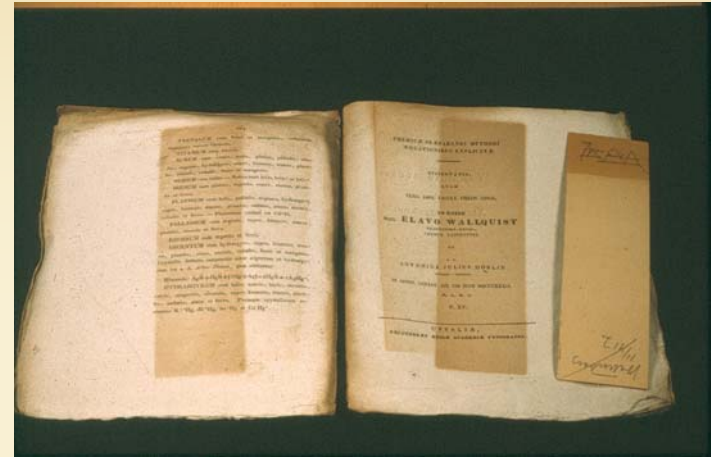
- Trycket på högra sidan har lämnat ett vitt avtryck på vänster sida

- Färg och bläck har trängt in i underlaget så att bilden syns på baksidan

Missfärgningar

- Syrahaltiga minneslappar angriper papperet i handlingen, då syran migrerar till närliggande sidor och orsakar nedbrytning och missfärgning

- Försättsblad i surt och/eller ligninhaltigt papper smittar av sig med missfärgningar och gör papperet sprött en bra bit in i bokinlagan

Tejpskador

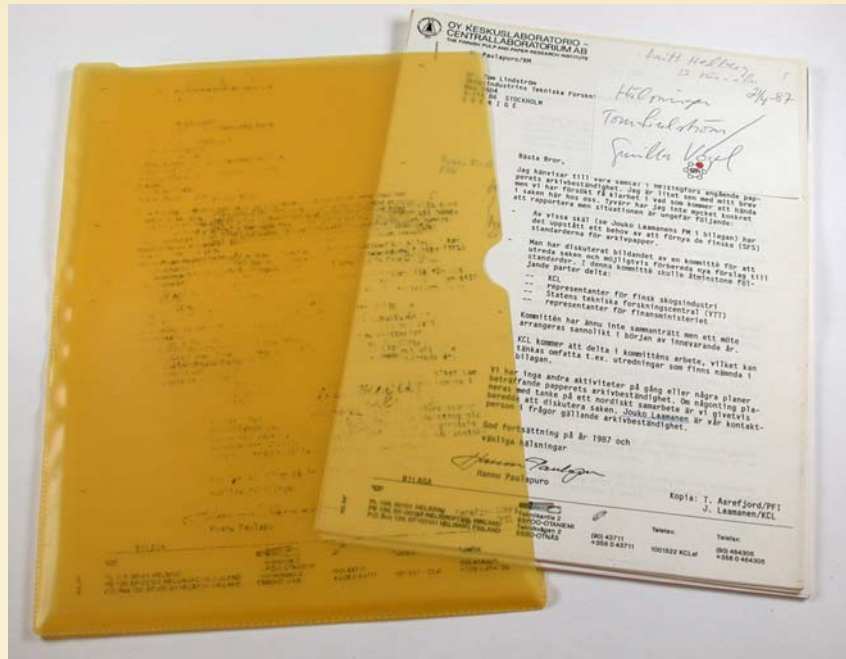
- Tejp bryter ner papperet tills det försvinner och vissa adhesives blir mycket klibbiga
- Post-it lappar kan slita sönder papperet

Förändringar av skriv- och ritmedel

- Skriv- och ritmedel kan vara instabila och blekna, flagna, krackelera eller smeta av sig

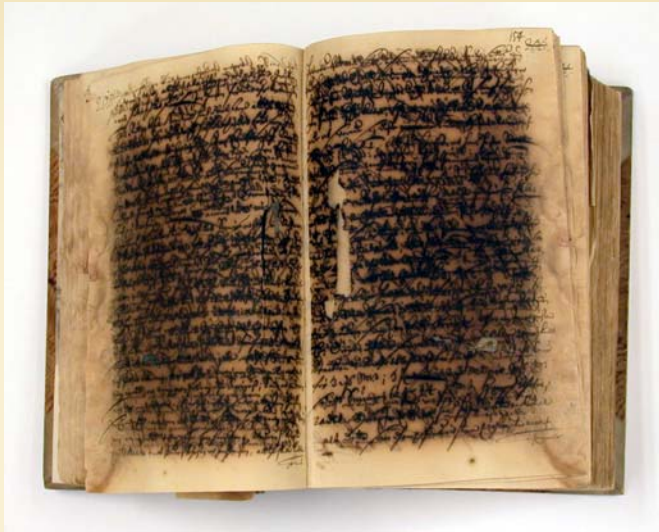

Förändringar av skriv- och ritmedel

- Texten vandrar över från papperna till insidorna av PVC-plastfickor

Gamla lagningar

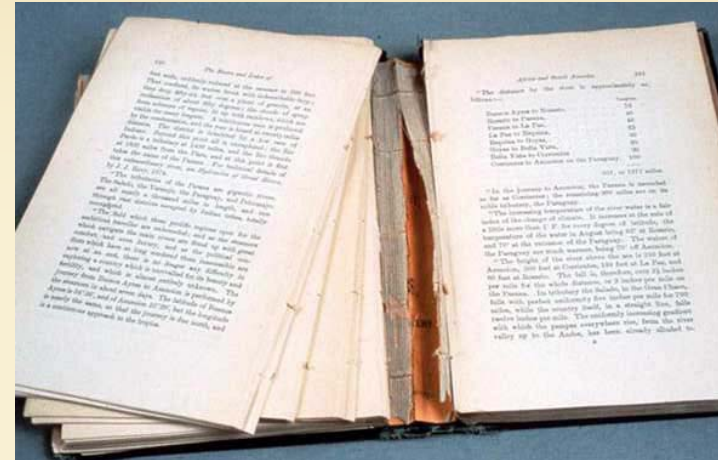

- Äldre konserveringsmetoder
- Amatörlagningar

Bokskador

- Textblocket har lossnat från pärm och rygg
- Bokryggen är knäckt

Bokskador

- Textblocket har delvis lossnat från pärm och rygg

- Förslitningsskada uppkommen när boken tas ut från hyllan på felaktigt sätt

Bokskador

- Minneslappar kan skada bokens inbindning

Bokskador

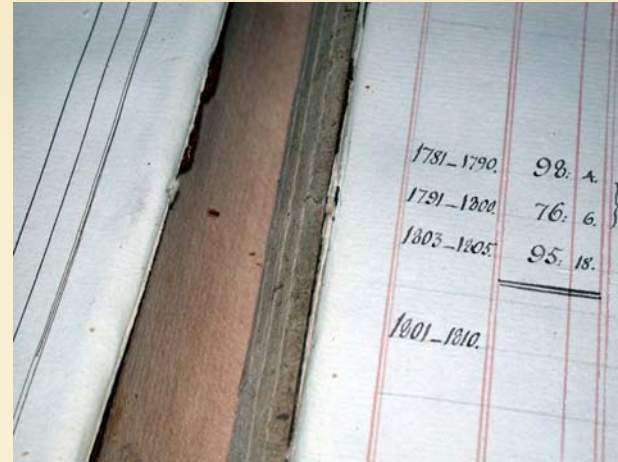
- Del av bokblocket har lossnat

- Trasiga kapital orsakas av att boken tas ut från hyllan på felaktigt sätt

Bokskador

- Binden har gått av

- Boken har förmodligen tappats i golvet så att hörnet på pärmen blivit skadat

Bokskador

- Skadedjursangrepp på pärm

- Pärmens har lossnat

Bokskador

- Pärmarnas yta har blivit nerslitna för att böckerna stått för tätt packade

- Slitage på pärmkanterna

Bokskador

- I böcker bundna i storformat är bindningen oftast för svagt i förhållande till bokens storlek och deformerar lätt

- Deformeringen har uppkommit för att bokryggen lossnat

Bokskador

- Slarvig uppställning deformerar böcker och arkivboxar

Avdelningen för bevarande

**Jiri Kolar, Ann-Charlotte Nilsson och Lars
Ringselle**

Foto: Ann-Charlotte Nilsson, Emre Olgun, Karin Olsson, Hans Rydberg, Carl Åke Svanberg och
Jonas Palm